

Wageningen IMARES

De rol van schelpdieronderzoek in een duurzame ontwikkeling van de Waddenzee

Pauline Kamermans

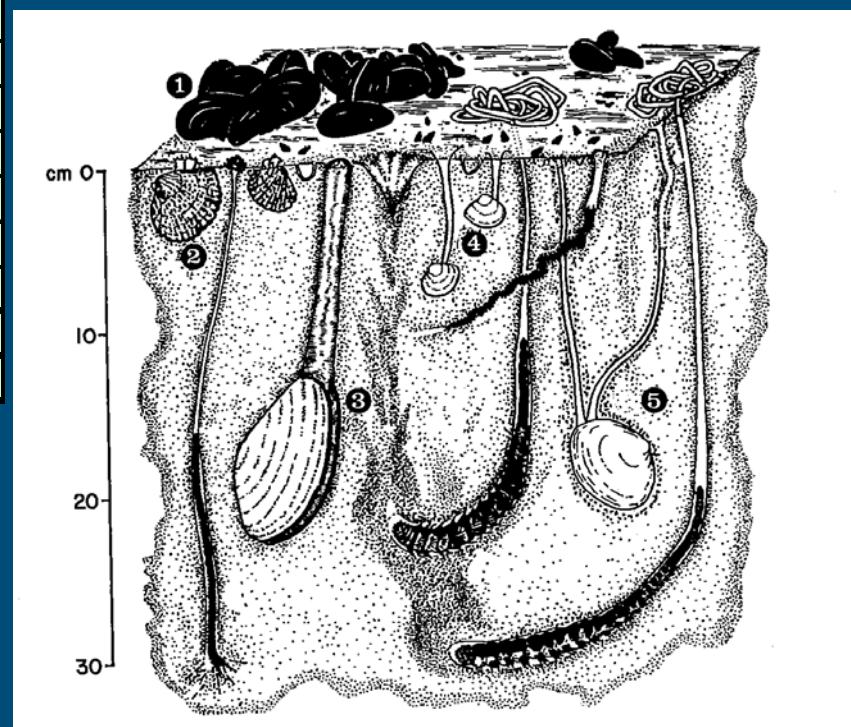
De rol van schelpdieronderzoek

in een duurzame ontwikkeling van de Waddenzee

- Wat zijn schelpdieren?
  - Soorten
  - Levenswijze
- Schelpdieren en beleid
  - Habitatvormende structuur
  - Voedselbron
- Benodigde kennis over schelpdieren

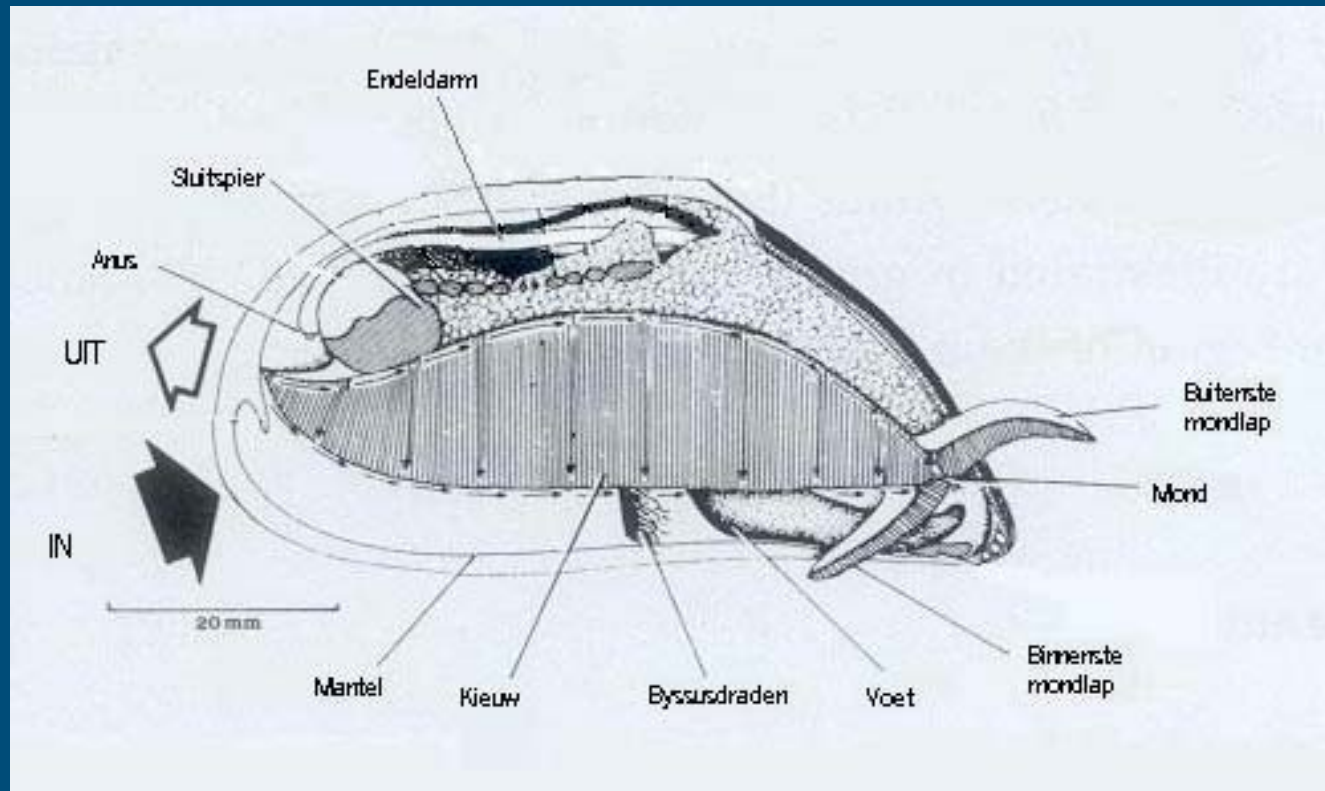
Soorten in Waddenzee

Latijnse naam	Nederlandse naam
<i>Mytilus edulis</i>	Mossel (1)
<i>Crassostrea gigas</i>	Japanse oester
<i>Cerastoderma edule</i>	Kokkel (2)
<i>Spisula solida</i>	Stevige strandschelp
<i>Spisula subtruncata</i>	Halfgeknotte strandschelp
<i>Ensis</i>	Mesheft
<i>Donax vittatus</i>	Zaagje
<i>Venerupis senegalensis</i>	Gewone tapijtschelp
<i>Petricola pholadiformis</i>	Amerikaanse boormossel
<i>Zirfaea crispata</i>	Ruwe boormossel
<i>Mya arenaria</i>	Strandgaper (3)
<i>Macoma balthica</i>	Nonnetje (4)
<i>Scrobicularia plana</i>	Platte slijkgaper (5)
<i>Abra tenuis</i>	Tere dunschaal
<i>Tellina tenuis</i>	Tere platschelp

Eten

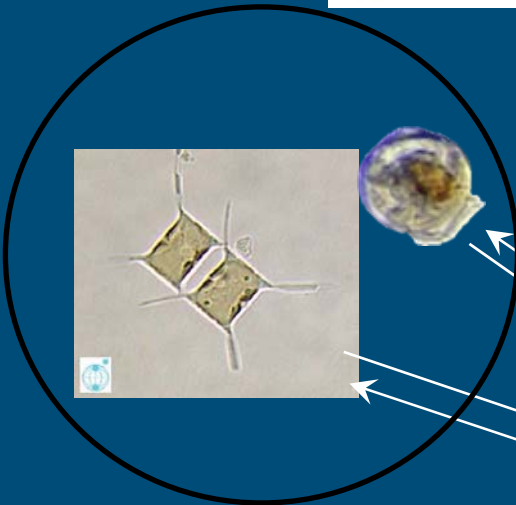
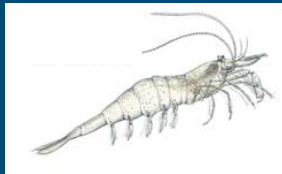
In ongeveer een week hele watermassa van de Waddenzee gefiltreerd

Eten en gegeten worden

Rol van schelpdieren in Waddenzee

- Voedselweb
- Waterkwaliteit
- Sedimenthuishouding
- Habitatvormende structuur

Fig. 7. Diagrammatic representation of cross-sectional view of a small *Mytilus* island. Many associated animals use several micro-habitats (shell surface of *M. edulis*, space in the patch, algae, sediments, etc.). Several inhabitants, *Typosyllis adamanteus* kurilensis, *Perinereis cultrifera*, *Notoplana humilis*, *Collisella heroldi*, *Littorina brevicula*, *Acanthochiton rubrolineatus*, *Hyale grandicornis*, *Jassa falcata* and *Hemigrapsis sanguineus*, and 2 kinds of algae, *Sargassum* and *Laurencia* are shown. *Chthamalus challenger* are seen around the island

Beleid schelpdieren i.v.m natuurwaarden

Natura 2000 instandhoudingsdoelstellingen Waddenzee

■ Habitatvormende structuur

- Stabiele droogvallende mosselbanken groot areaal
- Biogene structuren op permanent overstroomde zandbanken

■ Voedsel voor schelpdieretende vogels

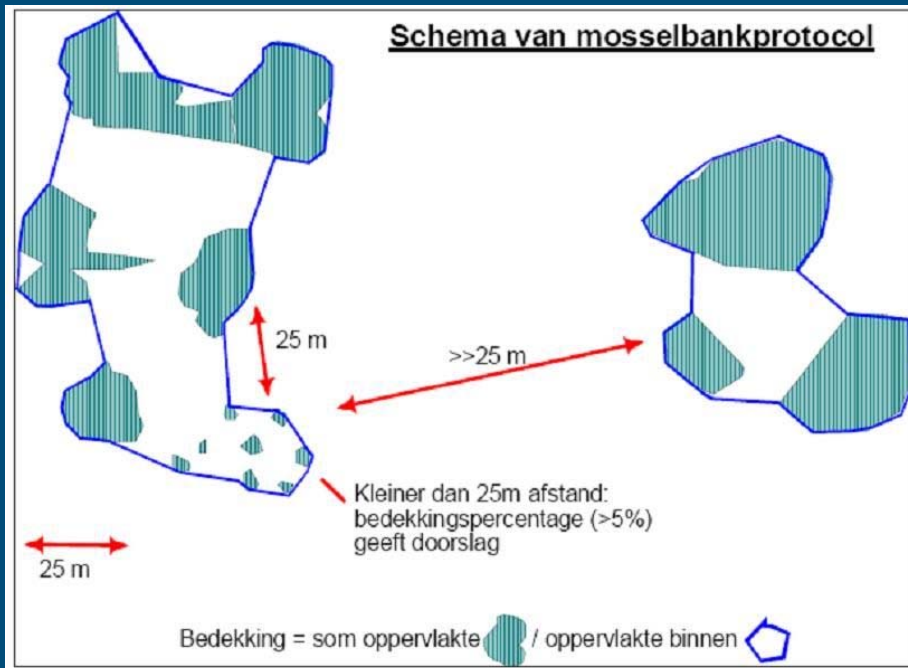
- Toppereend, Eidereend, Brilduiker, Scholekster, Kluut, Bontbekplevier, Strandplevier, Goudplevier, Zilverplevier, Kanoetstrandloper, Drieteenstrandloper, Krombekstrandloper, Bonte strandloper, Grutto, Rosse Grutto, Wulp, Zwarte ruiter, Tureluur, Groenpootruiter, Steenloper en Kleine mantelmeeuw

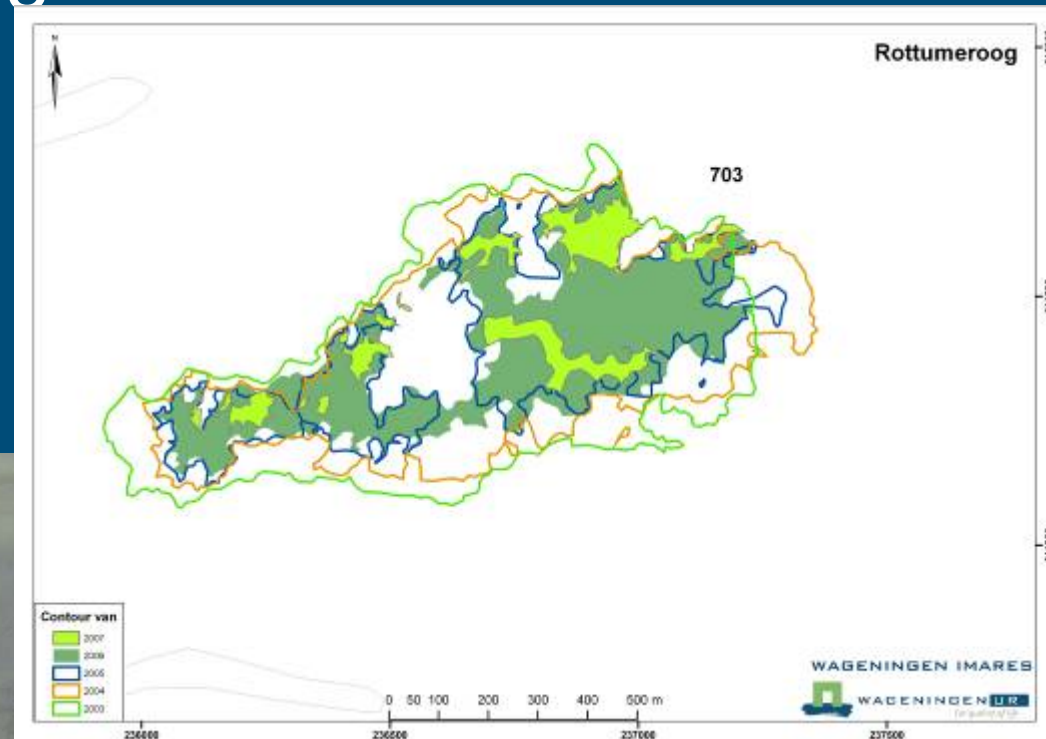
Monitoring

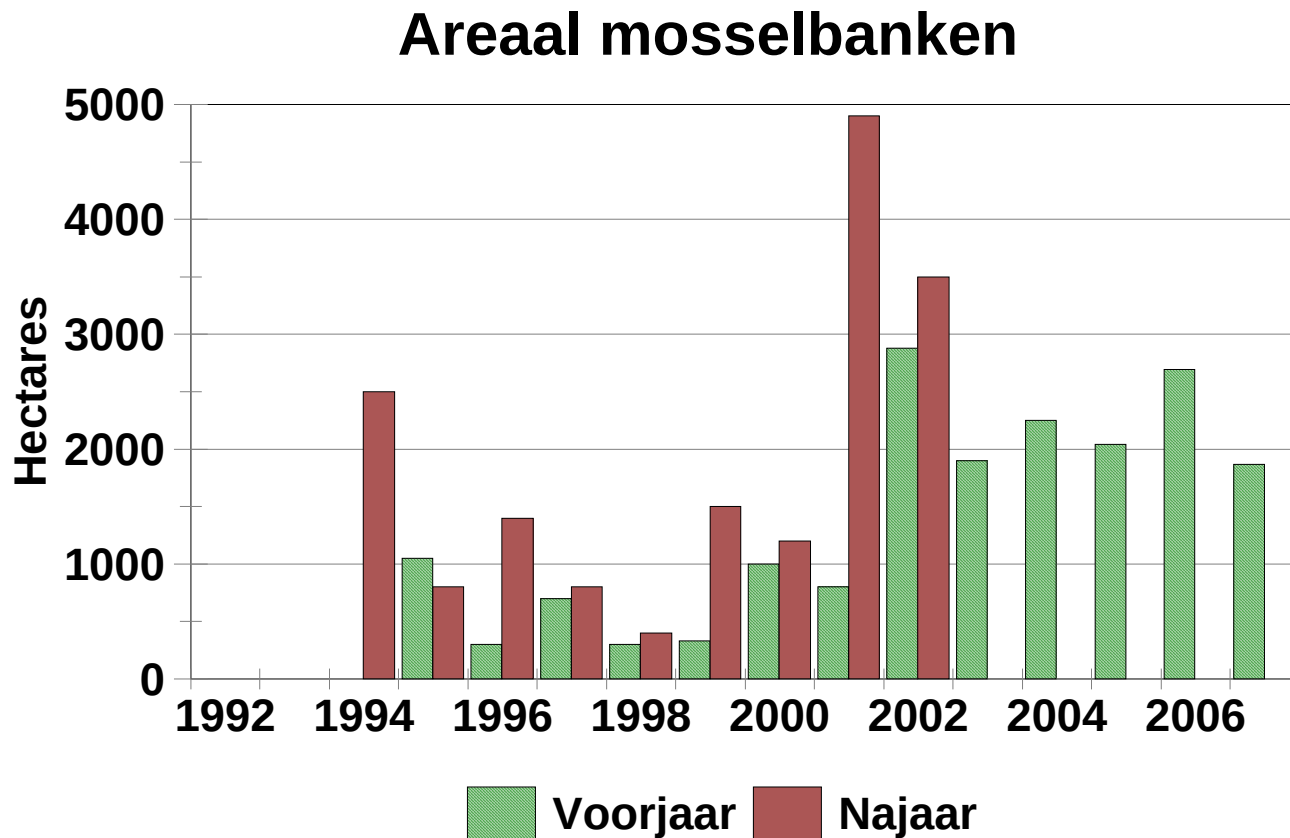
Areaal stabiele droogvallende mosselbanken

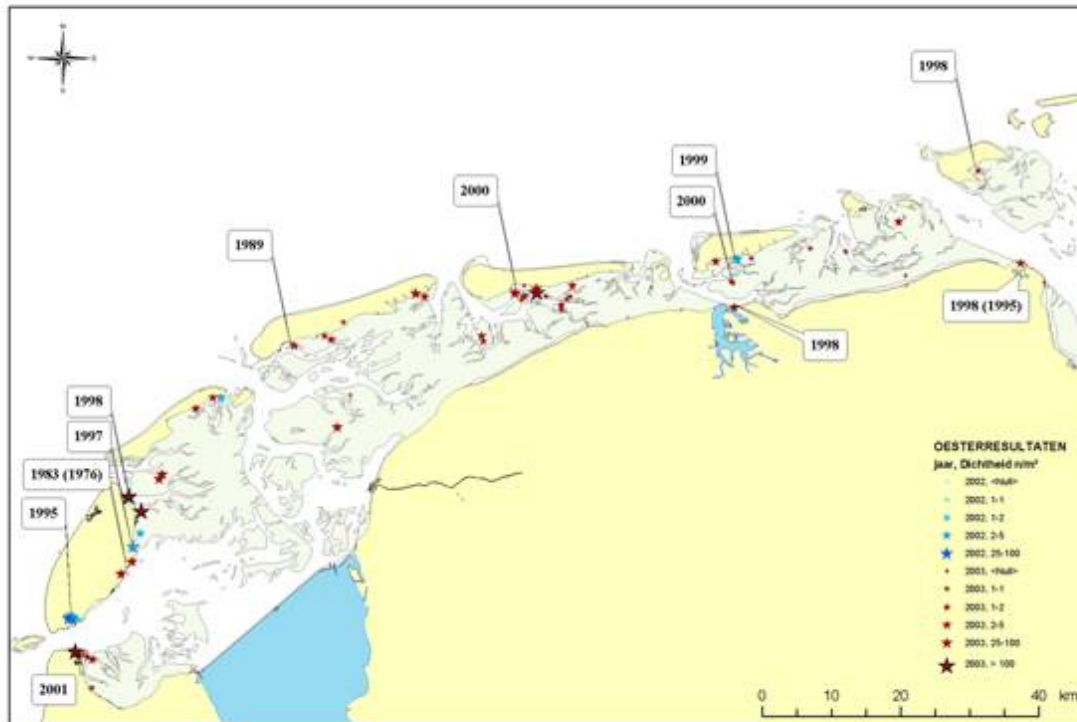
Areaal stabiele droogvallende mosselbanken

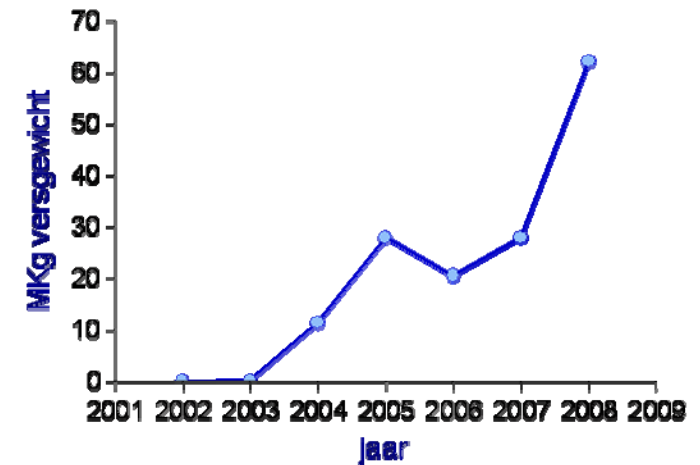
Areaal stabiele droogvallende mosselbanken

Japanse oesters

C. gigas (biomassa)

Japanse oesters

■ Problemen

- Overname mosselbanken
- Filtreren larven en voedsel
- Ongeschikt als voedsel voor vogels?
- Vernielen netten vissers
- Verwonden recreanten

■ Kansen

- Nieuwe biogene structuur
- Belemmering gebruik
- Oogst
- Kweek

Beleid schelpdieren ivm visserij

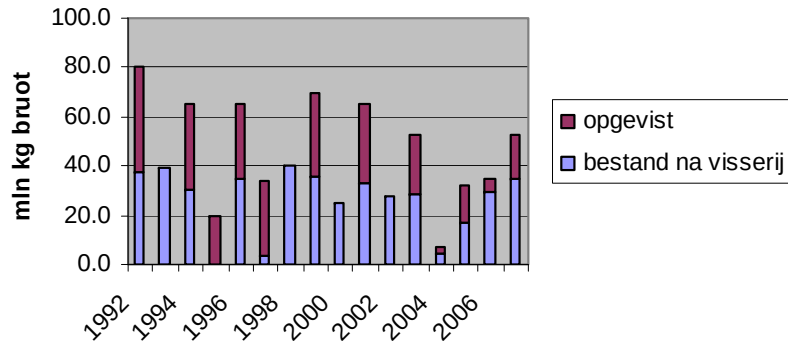
Beleidsbesluit Schelpdiervisserij 2005-2020

- Ontwikkeling duurzame bedrijfstak
  - Economisch rendabel
  - Ecologisch verantwoord
  - Maatschappelijk geaccepteerd
- Investeren in alternatieve mosselzaadbronnen
- Efficiënter gebruik van het mosselzaad

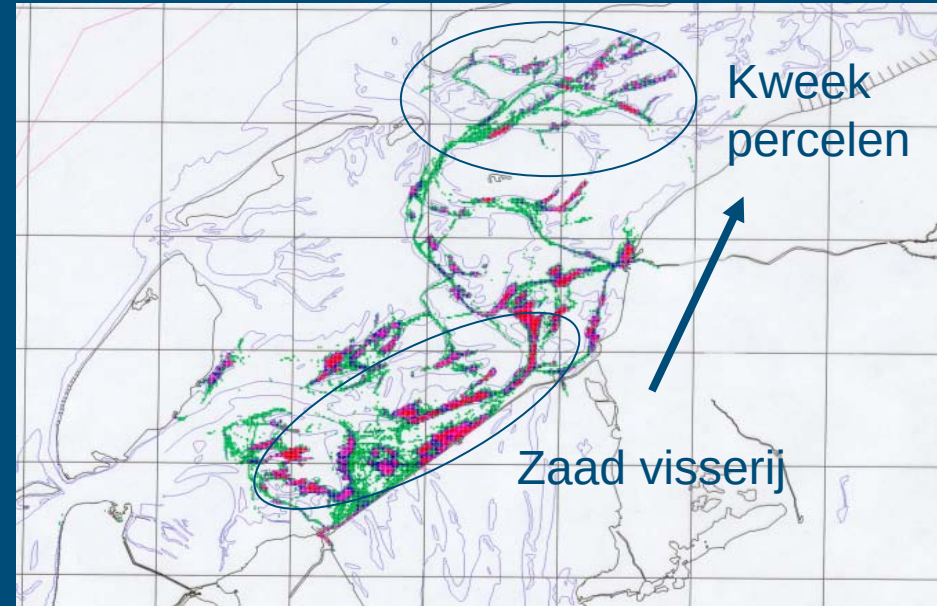
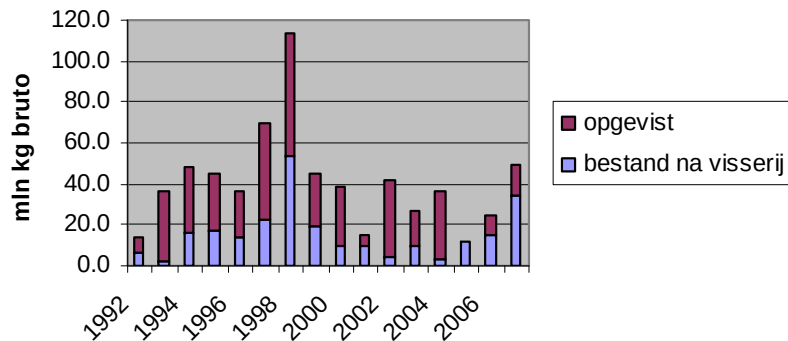

Waarom alternatieve zaadbronnen?

mosselzaad najaar

mosselzaad voorjaar

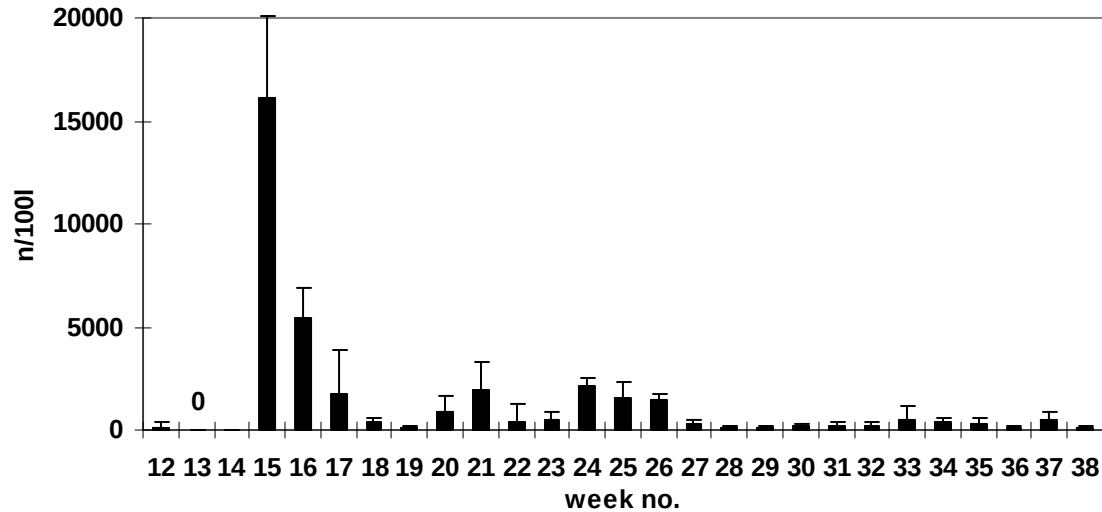

Mosselzaadinvangsystemen (MZI)

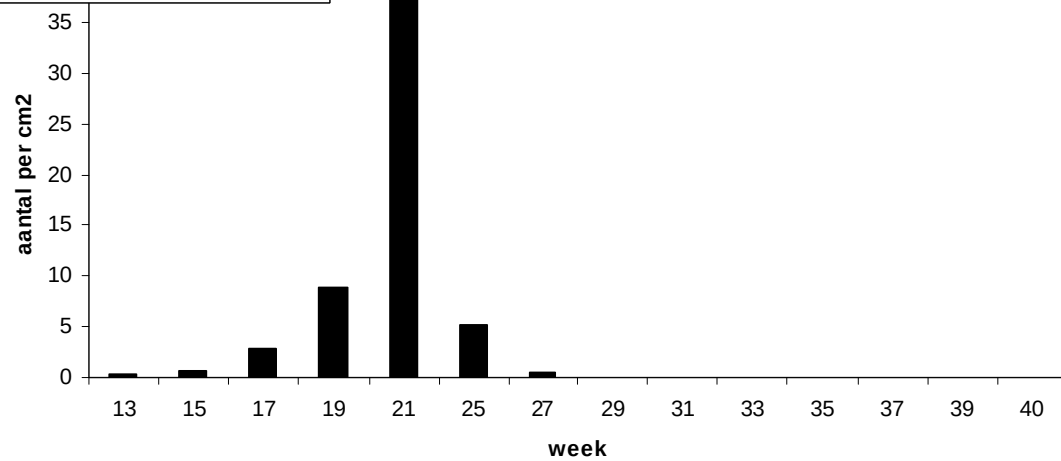

Zaadinvang

larven

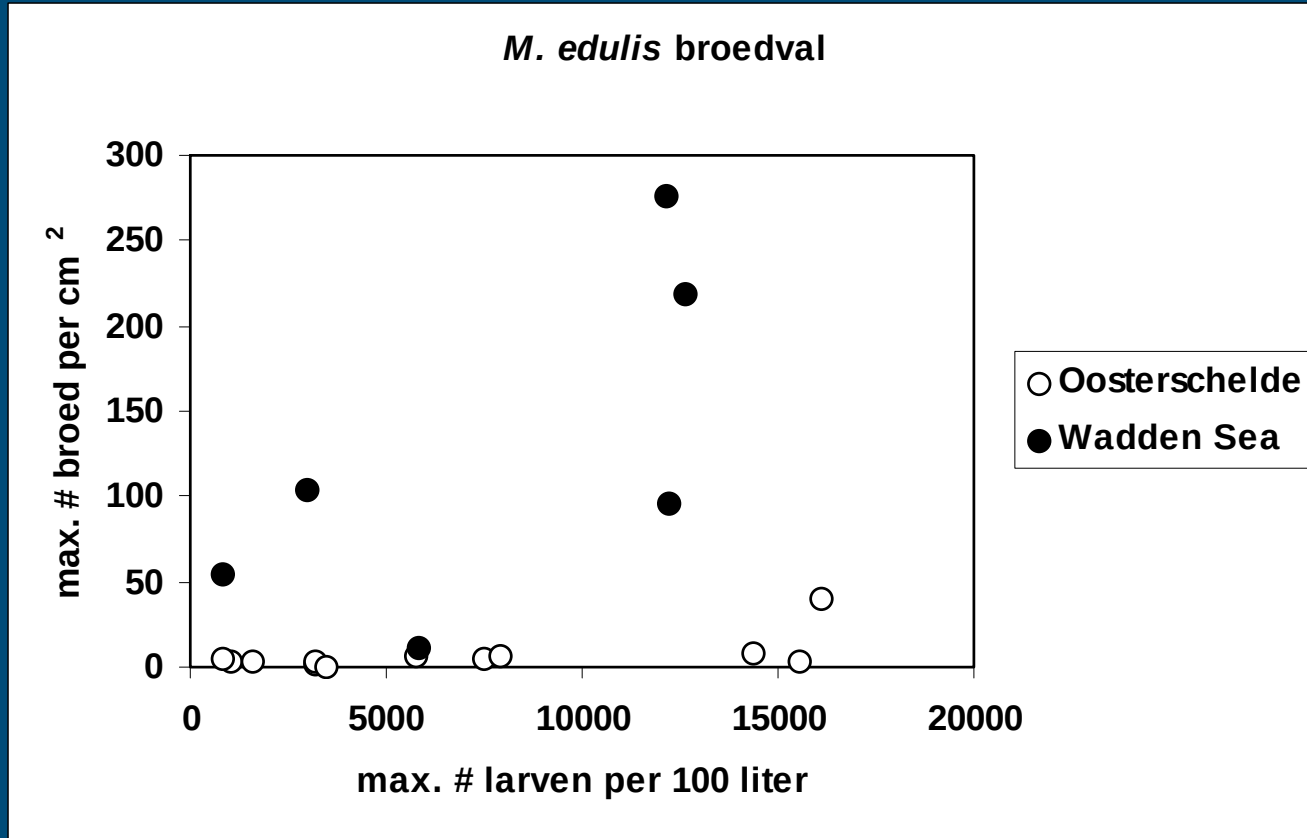

broed

Zaadinvang

Bij zelfde hoeveelheid larven meer broed in Waddenzee

MZI opbrengst

- Evaluatie MZI projecten 2006 en 2007
  - Waddenzee 51.000 kg/ha
  - Voordelta 22.000 kg/ha
  - Oosterschelde 18.000 kg/ha
  - Totale opbrengst 2007 was 2 miljoen kg zaad
- Verwachtte opbrengst in toekomst
  - Waddenzee 100.000 kg/ha
  - gewenste hoeveelheid 30 miljoen kg -> 300 ha

Benodigde kennis voor duurzame ontwikkeling

- Achterliggende processen en factoren die van belang zijn bij
  - Broedvalsucces schelpdieren (o.a. klimaatverandering)
  - Ontwikkeling en overleving van natuurlijke mosselbanken (droogvallend en permanent overstroomd)
  - Natuurwaarden van mossel- en oesterbanken (droogvallend en permanent overstroomd)
  - Opkomst van exoten zoals Japanse oester en *Ensis*
  - Rol Japanse oester in voedselweb en als habitat
  - Herintroductie van de platte oester

Wageningen IMARES

Bedankt voor uw aandacht

IMARES schelpdieronderzoekers:

Bert Brinkman, Norbert Dankers, Frouke Fey,

Jeroen Jansen, Pauline Kamermans, Aad Smaal, Karin Troost*,

Arnon Uppabullung**, Jeroen Wijsman

* aio i.s.m. RUG, ** aio i.s.m. NIOO-CEME

